

Алибег Фирдус (Ливно, 1861 - Сарајево. 30. јун 1910), политичар.

„Поријеклом из старе аристократске породице која је у ранијем периоду управљала Ливном... Прије доласка Турака у Босну његови преци припадали су вишем босанском племству а звали су се Рајчићи... Данашње њихово име „Фирдус“ је персијско поријекла. Један члан ове породице био је турско посланик у Персији и када се отуда вратио у Босну назвао се Фирдевс, из чега је касније настало Фирдес, а затим Фирдус“ (*Каледар Гајрет, 1939/330*).

Алибег је у мјесту рођења завршио руженију (нижу средњу школу), а остало образовање стекао је самоучењем. У политичком животу нарочито се активирао полетком покрета Срба муслимана и православних Босне и Херцеговине за вјерско-просвјетну аутономију (1899). У том покрету играо је значајну улогу, а када су аустријске власти прогнале (1902) и БиХ вођу тог покрета Џабић Али Фехмија, Фирдус долази на његово чело (1906-1909) и успјешно га приводи крају. На челу заједничке борбе православних и муслимана за вјерско-просвјетну аутономију стајали су Фирдус и Глигорије Јефтановић. „Најизразитији акт те борбе и сарадње било је потписивање у Славонском Броду 1902. године уговора о начинима заједничког рада и будућег уређења Босне и Херцеговине. Уговор су потписали Алибег Фирдус и Бакирбег Тузлић, Глигорије Јефтановић и Војислав Шола. Међу 25 параграфа уговора утаночено је да ће се Срби православне и муслиманске вере борити за аутономију обе покрајине под врховном влашћу султана, с тим што ће народ слободно бирати за гувернере наизменично једног муслимана и једног православног Србина; сви духовни редови римске цркве, сем фрањеваца, имају се протерати ради спречавања верске и народне пропаганде; 'народни и службени језик је српски и писмо ћирилица'...“ (*Споменица 'Братства' 1954-1974/12*,

Торонто 1974, уредник Алија С. Коњхоџић). Ускоро је дошло (1906, у Славонском Броду) до формирања Муслиманске народне организације на чије чело је, такође, био изабран Фирдус. С обзиром да је Српска народна странка од раније формирана у Босни, сада „ове двије организације су сарађивале, а често и заједнички наступале. У овом основном питању (мисли се на црквено-просвјетну аутономију, О. Рајо) имале су јединствен став...“ (*Хамдија Чемерлић:*

Алибег Фирдус - Борба муслимана за вјерско-просвјетну аутономију“; *Југославенски народи пред Први свјетски рат*, САНУ 1967, књ 1/881).

Након аустроугарског једностранго проглашења анексије Босне и Херцеговине (у Будимпешти 7,октобар 1908.) „поводом тога састали су се представници

Муслимансе и Српске странке и издали проглас народу Босне и Херцеговине у коме су изразили протест против насилно изражене анексије" (ибид. стр. 882). У протестном прогласу између осталог, стоји ... Као најбоља гаранција успјеха ове наше борбе (за слободу и самоопредјељење БиХ, о. Рајо) је јединствени рад Срба православних и муслимана, који ничији нападаји неће моћи разбити." (*Споменца 'Братства'* 1954-1974/12, Торотно 1974). Овај протест потписало 26 преставника с Алибегом Фирдусом и Гилигоријем Јефтановићем на челу. Упркос настојању да разбије сложни рад православних и муслимана аустријске власти нису тада у томе успјеле. Међутим, признавањем анексије од међународних фактора убрзо је донесен Устав за Босну и Херцеговину, а Фирдус тада чини отклон и свој ранији антагонистички став према аустриској власти мијења у подршку и увлачи у сарадњу с њом цијлу странку на чијем челу је био. На изборима 1910. изабран је за посланика у босански Сабор, а указом именован за његовог предсједника. Међутим, на дужност предсједника није наступио јер је сломљен болешћу убрзо умро.

Референце

1. 1.^ Јован Радојчић, *Срби западно од Дунава и Дрине – биографије* (3. том, стр. 957-958); Нови Сад: Прометеј (2009), ISBN 978-86-515-0317-0